

GLOBAL SAVUNMA

STRATEJİ | GÜVENLİK | SAVAŞ TEKNOLOJİLERİ | İSTİHBARAT

100

TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NİN YÜZÜNCÜ YILI

GÖK VATANIN YENİ MUHAFAZISI

KAAN

Dr. Arif Emre ÖRÜN
Global Savunma Yazarı

Nihan ATİLA
Global Savunma Yayın Editörü

Gökhan KARAKUŞ
Global Savunma Yazarı

10 MİLLİ MUHARİP UÇAK
KAAN GÖK VATAN
SEMALARINDA

76 TÜRKİYE'NİN
MİLLİ GÜVENLİK
SİYASETİ BELGESİ
GÜNCELLENİYOR

86 TAM
ELEKTRİKLİ
VE HİBRİT
UÇAKLAR

İÇİNDEKİLER

› s.10 MİLLİ MUHARİP
UÇAK KAA'N GÖK VATAN
SEMALARINDA
DR. ARİF EMRE ÖRÜN

› s.30 RUSYA-ÇİN VE NATO-
UKRAYNA KAMPLAŞMASINDA
YUMUŞAK BİR GEÇİŞ ALANI
OLARAK BRICS
BETÜL ELÇİ

› s.40 HİNDİSTAN'IN GÜVENLİK
YAKLAŞIMLARI ÜZERİNE
DEĞERLENDİRMELER
UMUT BERHAN ŞEN

› s.58 SUUDİ ARABİSTAN 2.0 VE
DEĞİŞİMİN ORTA DOĞU VE
İSLAM COĞRAFYASINDAKİ
ETKİLERİ
PROF. DR
İNCİ SÖKMEN ALACA

› s.76 KIRMIZI KİTAP
GÜNCELLENİYOR TÜRKİYE'NİN
MİLLİ GÜVENLİK SİYASETİ
BELGESİ 2024
NİHAN ATILA

› s.86 TAM ELEKTRİKLİ VE
HİBRİT UÇAKLAR
GÖKHAN KARAKUŞ

Suudi Arabistan 2.0 ve Değişimin Orta Doğu ve İslam Coğrafyasındaki Etkileri

Prof. Dr. A. İnci Sökmen ALACA

Global Savunma Yazarı
Global Akademi ve Enformasyon Merkezi (GAM) Uzmanı

// VELİAHT SELMAN'IN ÖNEMLİ BİR ÖZELLİĞİ, YAHUDİ BİR DADI TARAFINDAN SARAYDA YETİŞTİRİLMİŞ OLMASIDIR. YAHUDİ METİNLERİNDE PERS İMPARATORUNUN EŞİ KONUMUNA GELEN YAHUDİ KÖKENLİ ESTER'İN O DÖNEMDE SARAYDA YAHUDİLERE FAYDA SAĞLAYAN ROLLER ÜSTLENMİŞTİR. PURİM BAYRAMININ KAYNAĞINI OLUŞTURAN ESTER KİTABI BU DÖNEM OLAYLARINI ANLATIR. ESTER STRATEJİSİ OLARAK KABUL EDİLEN, KRİTİK HEDEF ÜLKENİN SİYASİ İKTİDAR KONUMUNU DOLAYLI YOLDAN ETKİLEMEK BUGÜN ABD'DE BAŞKAN ÇOCUKLARININ EŞLERİ VEYA DAHA FARKLI POZİSYONLARDA YER ALARAK DEVAM ETMEKTEDİR. ESTER GİBİ KADIN OLABİLDİĞİ GİBİ ERKEK DE OLABİLİR. VELİAHT PRENSİN BİR YAHUDİ TARAFINDAN BÜYÜTÜLMÜŞ OLMASI, İSRAİL DERİN DEVLETİNİN HEDEFLERİNE UYGUN BİR LİDERİN SUUDİ ARABİSTAN'IN BAŞINA GETİRİLMESİNİ KOLAYLAŞTIRMIS OLDUĞUNU DÜŞÜNDÜRTEBİLİR.

Suudi Arabistan, Arap Yarımada-sı'nda bulunan en geniş sınırlara sahip ülke olarak, 1932 yılında Kral Abdülaziz tarafından Hicaz, Necd, Doğu Arabistan (El Ahsa) ve Güney Arabistan (Asir) olan dört bölgeyi fetihle birleştirerek tek bir devlet çatısı altında kurdu. Mutlak monarşi rejimine dayalı bu krallıkta şeriat yasaları geçerlidir. Ülke nüfusunun % 63'ünü Suudi Arabistan vatandaşları oluşturmakta, 11 milyon aşkın da Hindistan, Pakistan, Filipinli, Mısır ve Sri Lanka kökenli yabancı işçiler ülkede bulunmaktadır. 1938'de keşfedilen petrol ile bugün dünya petrol fiyatlarını belirleyen ülke konumuna gelmiştir. Petrole dayalı *Rantiye* ekonomisi ile G20 ülkeleri içerisinde yer alan Arap dünyasının en zengin ülkesidir.

Günümüzde ülkede başlayan yeni toplumsal reform hareketleri tüm dünyada özellikle İslam dünyasında dikkatle izlenmektedir. Veliht Prens Bin Selman liderliğinde gerçekleşmeye başlayan bu değişimleri anlayabilmek için siyasi yönetimine bakmak gerekir. Suudi Arabistan'da monarşi sistemine göre yönetim sadece ülkenin ilk kralı olan Abdülaziz'in oğulları arasında geçmekteydi. Aile içinde Sudeyri kanadı, 7 üyesi (Kral Fahd, Kral Selman, Sultan, Ahmed, Turki, Nayif ve Abdurrahman) ile en güçlü

konumdaydı. Aile meclisi gerekirse kralı tahtan indirip yerine kardeşlerden birini getirebilirdi. Kral Faysal bin Abdül Aziz (1964-1975) bu şekilde tahta çıkmış ancak yeğeni tarafından öldürülmüştür. Günümüzde krallığı yöneten 2015 yılında iktidara gelen Selman bin Abdülaziz, ülkenin ilk kralı Abdülaziz'in 45 çocuğunun arasında 25. sırada olan ve kral olan 7. oğludur. İlk yönetim değişikliğini Kral Selman, krallığı Aziz'in oğulları arasında el değiştirmesini engelleyecek şekilde babadan oğula geçirecek şekilde düzenleyerek yaptı. İleri düzeyde alzheimer ve bunama hastası olan mevcut kral, kalıtsal sağlık sorunları nedeniyle erken yaşta iki oğlunu kalp krizinden kaybetti. Sırada bulunan oğlu Muhammed Bin Selman'ı yerine veliaht prens olarak böylece görevlendirerek kral olmasının önünü açtı.

Veliht Selman'ın önemli bir özelliği, kendisiyle yapılan bir röportajda belirttiği, Yahudi bir dadi tarafından sarayda yetiştirilmiş olmasıdır. Yahudi metinlerinde Pers İmparatorunun eşi konumuna gelen Yahudi kökenli Ester'in¹ o dönemde sarayda Yahudilere fayda

¹ Firat, E. (2019) " Bin Selman ve Bin Zayid birçok Yahudi'den daha fazla İsrail Destekçisi", Anadolu Ajansı, 'Bin Selman ve Bin Zayid birçok Yahudi'den daha fazla İsrail destekçisi' (aa.com.tr) (Erişim 15.02.2024)

sağlayan roller üstlenmiştir. Purim bayramının kaynağını oluşturan *Ester Kitabı* bu dönem olaylarını anlatır. *Ester Stratejisi* olarak kabul edilen, kritik hedef ülkenin siyasi iktidar konumunu dolaylı yoldan etkilemek bugün ABD'de başkan çocuklarının eşleri veya daha farklı pozisyonlarda yer alarak devam etmektedir. Ester gibi kadın olabildiği gibi erkek de olabilir. Veliht prensin bir Yahudi tarafından büyütülmüş olması, İsrail derin devletinin hedeflerine uygun bir liderin Suudi Arabistan'ın başına getirilmesinin kolaylaştırmış olduğunu düşündürtebilir. İslam dininin doğduğu yer ve kutsal topraklar olarak kabul edilen Mekke ve Medine ülke sınırları içerisinde. Allah'ın evi olarak kabul edilen Kâbe kutsal bir

mekân olarak tüm dünyadaki farklı etnik Müslümanları birleştiren, mezhep savaşı içindeki Şii ve Sünnilerin tavaf ettikleri ortak ibadet yerlerinden biridir. Tarih boyunca birçok saldırıya uğrayan yer, yıkılsa da yeniden yapılmıştır. 2019 yılında Prens Selman Kâbe'nin üstüne çıkmasıyla tüm İslam dünyasında büyük tepki çekmişti.²

Müslüman dünyasında eleştirilen diğer bir tepki yeni şehir projelerinden biri ile geldi. Yeni dijital şehir projelerini, 25 Nisan 2016'da "Suudi Arabistan 2030" vizyonu olarak tanıtan Veliht Selman, petrole olan bağımlılığını azaltma,

² NTV (2019) " Kabe'nin üstüne çıkan Prens Selman Büyük tepki topladı", Kabe'nin üstüne çıkan Prens Selman büyük tepki topladı (youtube.com) (Erişim 15.03.2024)

ekonomisini çeşitlendirme ve sağlık, eğitim, altyapı, rekreasyon ve turizm gibi kamu hizmet sektörlerini geliştirme planı olarak açıklamıştı. Vizyon bünyesinde İsrail ile birlikte kuracakları, nüfusunda % 80'inin yapay zekâ tabanlı robotların oluşturacağı 26,500 km2 alanda inşa edilecek mega şehir *NEOM Projesi*, Riyad'ın yeni yüzü olan *Murabba Şehir* tasarımı, Kızıldeniz kıyısında Akabe Körfezinde inşa edilecek dünyanın ilk yeraltı gökdeleni *Aquellum*, Süveyş Kanalı'na yakın bir konumda yer alması düşünülen 7 km uzunluğunda olacak ve deniz ticareti faaliyetleri için düşünülen yüzen liman şehri *Oxagan Projesi* ve bu alana ulaşım sağlayacak 170 km uzunluğunda demiryoluna dayanan *Line* Lineer Şehri

dünyaya tanıtıldı.

Hürmüz Boğazı'nın İran tarafından kapatılması ve Süveyş Kanalı'ndaki olası krizlere karşı Akabe Körfezi önem kazanırken dünya ticaretinde İsrail ile birlikte Suudi Arabistan'ı da ön konuma getirecektir. Ancak bu projeler içerisinde Murabba şehrinin merkezine inşa edilecek mevcut Kâbe'nin 33 kat büyüklüğünde, ismi Kâbe ile aynı kökenden gelen *Mukaab* küp şeklinde dijital gökdelen yapı yine çok eleştirilere maruz kalmıştı. Dijital dünya ve sanal gerçeklik ile inşa edilecek bu şehirde, küp gökdelen, Metaverse ile gezilebilecek *Dijital Kâbe*³ tasarımını akla getir-

terilmektedir.

İlimli İslam'a dönüş, otuz yıldır bozuk fikirle devam eden ülkede radikal bir dönüş olarak gösterilmekte ve kendi kardeşlerine, muhaliflere, gazetecilere tolerans göstermeyen ve ölüm emri veren Veliht Bin Selman için dünya kamuoyunda saygınlık arttırıcı, kült bir lider olma amacı taşımaktadır. ABD'nin Soğuk Savaş döneminde *Yeşil Kuşak* projesiyle radikal rejimleri SSCB karşı destekleme projesinde Suudi Arabistan öncü rol oynamıştı. Kral adayı Bin Selman bu uygulamayı bozuk bir fikir olarak niteleyerek, artık bundan vaz geçildiğini bir röportajla dünyaya du-

filmler, 2013'te dini Şura Meclisi'nde üç kadın üye ile temsil edilmeye başlamaları ve onların talepleri, aynı yıl avukat olma hakkı kazanmaları, 2015'te belediye seçimlerinde hem aday hem de seçmen hakkı kazanmaları kadınlar adına çok önemli kazanımlardı.

Yeni reformlar ise veli izni olmadan evlenme, boşanma ve seyahat etmek, çocuğu için kimlik çıkarabilme hakları kazanmaları, kadınların kara çarşaf yerine kendi giyimleri üzerinde söz sahibi olma hakkı elde etmeleri, kamçı-lamanın sonlanması, araba kullanma özgürlüğü, stadyumlara katılıp spor müsabakalarını izleme, Asya Dünya Güzellik 2024 yarışmasında bir Suudi kadının (Rumy Al-Qahtani) yer alması, Uluslararası Astronot Federasyonuna bir kadın temsilci gönderme, Harvard mezunu Suudi vatandaşı bir kadının (Sarah Al –Suhaimi) borsa başına geçirilmesi görülmektedir. Mevcut ABD Başkanı Joe Biden'in partisinde ve iktidarında kadınlara verdiği konular dikkate alınırsa ve Suudi gazeteci Cemal Kaşıkçı'nın öldürülme emrinden sonra yalnızlaştırma kararı Amerika tarafından kendisine çıkarılan Bin Selman'ın vizyon değiştiren uluslararası halka ilişkiler faaliyetleri olarak da yorumlanabilir. ABD'nin yalnızlaştırma politikasını Çin'e yaklaşılarak aşan BRI-CS'in yeni üyesi olan, İran ile diplomatik barış masasına oturan yeni Suudi dış politikasıyla da Bin Selman'ın karşılık verdiğini unutmamak gerekir.

Ancak düşündüren nokta İsrail'in bu reformlarda değişen Suudi Arabistan'da rolü nedir? Çünkü İsrail Devlet Başkanı Benjamin Netanyahu, 7 Ekim 2023'te Gazze'deki rehine krizi öncesi tüm Müslümanları Yahudilerin düşmanı olarak gösteren ve referansını Hitler dönemi Almanya'sına atfı yapan bir iddia ortaya attı. Cambridge Üniversitesi'nde tarihçi David Motadel'in "İslam ve Naziler" kitabına dayalı iddia Hitler'in Yahudileri yok etmeye dönemin Filistinli Müftüsü Emin El Hüseyin'in ikna ettiğini aslında Hitler'in sadece

sürgün etmeyi düşündüğünü belirtmi-siydi. 11 Eylül 2001 El Kaide terör örgütü saldırılarından itibaren İslam dünyası terörizmle eşdeğer görülürken, terörizmle mücadele adı altında birçok ülke harabeye döndü. Gazze'de Hamas – İsrail mücadelesinde birçok sivil hayatını kaybetti. Sıfır toplamı bir mücadeleye dönüşen, Yahudi x Müslüman çatışması bakımından İslam merkezi olan Suudi Arabistan'ı içerden dönüştürerek onun liderliğinde İslam'ı zayıflatması bir strateji olarak seçilmiş olabilir. Uzun yıllar öncesinden planlanan lider belirlemesiyle, bu liderin sarayda önü açılarak hızlıca iktidara gelmesi

kolaylaştırılmış olabilir. Halen İbrahim Anlaşması'nı imzalamayan fakat İsrail ile yeni şehir projeleri kurarak yeni bir ekonomik alanı Akabe körfezinde yaratmaya çalışan bir Suudi Arabistan yönetimi vardır. Bugün Yemen'deki Husilerin temizlenmesi karşılığında Suudi Arabistan Gazze'deki olaylara müdahale etmemektedir. Baba Kral Selman Bosna Savaşı sırasında binlerce yardım yapmasına rağmen Gazze'de sessiz kalınması oldukça dikkat çekicidir.

Yine 2030 vizyonunun ortaya atılmasında zorlayıcı gerekçeler ülkenin önüne konulmuş olabilir. Petrolün biteceği

yeni açılımlara gerek duyulduğu gibi. Çünkü Bin Selman'ın, Suudi Aramco petrol şirketinin hisselerinin % 3'ünü satma kararından ABD'nin Çin'in alabileceği korkusuyla vazgeçirilerek, onun yerine rüşvet ve yolsuzlukla mücadele iddiasıyla 11 prens, 4 bakan, onlarca eski bakan ve işadamı gözaltına alınıp paralarına el konulmuştur. Riyad'daki Ritz Carlton Oteli'nde gözaltında tutulan üst düzey kişilere "sarsma ve güç gösterme" operasyonu yapılarak hazineye 106 milyar dolar gelir sağlanmıştır. Petrol fiyatlarını Rusya ekonomisini küçültmek için Başkan Obama döneminde talep eden ABD, 2030 vizyonu ile ülke ekonomisinin kaynak gelirlerini çeşitlendirmesini isteyerek Suudi Arabistan'ın bu gücünü her zaman kullanma amacındadır. Dijital alanda devrim niteliğinde yeni akıllı şehirler inşa edilmesi planlanırken Suudi paralarıyla İslam'da dönüştürülerek bir tehdit olmaktan çıkarılması amaçlandığı düşünülebilir. Suudi Hanedanı İsrail ya da ABD politikalarına karşı durduklarında mutlaka hanedan içinden biri tarafından öldürülerek etkisiz hale getirilebilmektedirler. Reformlar açısından veliaht Bin Selman, Üçüncü Suudi Kralı Faysal bin Abdülaziz ile benzerlik göstermektedir. Amcası Faysal ciddi bir kalkınma hareketi başlatarak ulaşım, eğitim ve sağlıkta yatırımlar yapmış, televizyon ve kız çocukları için okullar açtırmıştı. Ülkede bir takım reformlar yapsa da ABD'nin 1973 savaşında İsrail'i koşulsuz desteklemesi nedeniyle OPEC (Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü) üyesi ülkelere petrol ambargosu uygulamasını sağlattı. 1975'te ise ABD'den gelen yeğeni tarafından sarayda öldürüldü. Veliht Bin Selman da yolsuzluk mücadelesi sırasında tutuklatıldığı aile bireylerinden düşman kazandığı için, İsrail ve ABD ile ters düştüğünde iktidardan indirilebilir. Bu açıdan da Suudi Arabistan'ın önümüzdeki dönem faaliyetleri ve reformları yakından izlenmesi bölge ve İslam dini açısından önemli gözükmektedir.

ÜLKEDE BİR TAKIM REFORMLAR YAPSA DA ABD'NİN 1973 SAVAŞINDA İSRAİLİ KOŞULSUZ DESTEKLEMESİ NEDENİYLE OPEC (PETROL İHRAÇ EDEN ÜLKELER ÖRGÜTÜ) ÜYESİ ÜLKELERE PETROL AMBARGOSU UYGULAMASINI SAĞLATTI. 1975'TE İSE ABD'DEN GELEN YEĞENİ TARAFINDAN SARAYDA ÖLDÜRÜLDÜ. VELİAHT BİN SELMAN DA YOLSUZLUK MÜCADELESİ SIRASINDA TUTUKLATTIĞI AİLE BİREYLERİNDEN DÜŞMAN KAZANDIĞI İÇİN, İSRAİL VE ABD İLE TERS DÜŞTÜĞÜNDE İKTİDARDAN İNDİRİLEBİLİR. BU AÇIDAN DA SUUDİ ARABİSTAN'IN ÖNÜMÜZDEKİ DÖNEM FAALİYETLERİ VE REFORMLARI YAKINDAN İZLENMESİ BÖLGE VE İSLAM DİNİ AÇISINDAN ÖNEMLİ GÖZÜKMEKTEDİR.

mektedir. Yabancıların yaşadığı Cidde, Mekke ve Medine'de dini kurallarda esneklik getirilerek, Ramazan boyunca belli yerler dışında yüksek sesli Kuran yayını yapılmayacak, ezan sesi düşürülecek, camilerde iftar için yardım toplanmayacak ve teravih namazları kısa tutulacak kararları alındı. Dini ulemanın sadece Kral'a tavsiye kararı verdiği ülkede, bu uygulama *İlimli İslam'a* dönüş yapan ve farklı dini kesimlere sahip insanların huzur içinde yaşayabileceği, tüm dinlere açık ve hoşgörülü yeni Suudi Arabistan imajı olarak gös-

yurdu.

Dönüştürücü yeni bir kral olma hedefinde Bin Selman, 2019'da açılan reform paketleriyle kadınlara geniş haklar tanıyarak toplumun modernleşmesini, kadının toplum içindeki konumunu değiştirerek Birleşik Arap Emirlikleri ve Katar gibi ülkeye daha fazla turist çekmeyi hedeflemektedir. Önemli bir nokta kadınlara yönelik reformlar Veliht Bin Selman öncesinde başlamış olmasıdır. Yasakları delmeye çalışan ve direnen kadınlar, özellikle günaha teşvik ettiği gerekçesiyle sinema olmayan ülkede, ilk kadın yönetmeni Haife El Mansur'un çektiği yabancı ödüllü

3 Times of Türkiye, "Kabe Metaverse Evreninde Ziyaret Edilebilecek" KABE, METAVERSE EVRENİNDE ZİYARET EDİLEBİLECEK (youtube.com) (Erişim 15.03.2024)